

23 Pensionssparavdrag

59 kap. IL
prop. 1989/90:110
prop. 1990/91:54
prop. 1990/91:166
prop. 1992/93:187
prop. 1993/94:85
prop. 1993/94:203
prop. 1995/96:231
prop. 1997/98:146
prop. 1997/98:150
prop. 1998/99:16
prop. 1998/99:109
prop. 1999/2000:2

Sammanfattning

Under år 1998 beslutade Riksdagen om förenklad avdragsrätt för pensionskostnader (SFS 1998:328, prop. 1997/98:146, SFS 1998:1666, prop. 1998/99:16, SkU 27). Den antagna ändringen av avdragsreglerna har införts i inkomstskattelagen (1999:1229), IL.

Den skatterättsliga definitionen av pensionsförsäkring och de kvalitativa reglerna för pension anges i 58 kap. IL. De kvantitativa reglerna (beloppsramarna) anges i 59 kap. IL.

Näringsidkare och delägare i handels- och kommanditbolag får göra pensionsavdrag för egna pensionsavgifter i näringsverksamheten. I vissa fall kan avdrag medges i inkomstslaget kapital.

23.1 Villkor för avdragsrätt

Fysiska personer och dödsbon som bedriver näringsverksamhet i enskild firma, enkelt bolag, partrederi eller i handels- eller kommanditbolag samt europeisk ekonomisk intressegemenskap, EEIG, har rätt att göra pensionssparavdrag i näringsverksamheten (16 kap. 32 § IL). Med pensionssparavdrag menas premier för pensionsförsäkringar och inbetalningar på pensionssparkonton.

**Premier vid
årsskifte och
bokföringsmässiga
grunder**

För att avdrag ska få göras krävs i fråga om pensionsförsäkringar att den skattskyldige äger försäkringen och att han själv betalar premien. En delägare i handels- eller kommanditbolag kan således inte få avdrag för en tjänstepensionsförsäkring, eftersom handelsbolaget i så fall skulle vara ägare till försäkringen och delägarna anses inte som anställda utan som enskilda näringsidkare (se HL del 1 avsnitt 21).

Avdrag får heller inte göras för pensionsförsäkring som förvärvats genom bodelning under äktenskapet utan att det pågått något mål om äktenskapsskillnad.

Beträffande utländska pensionsförsäkringar som jämföras med svenska pensionsförsäkringar hänvisas till Handledningen del 1 avsnitt 20 och del 3 avsnitt 13.

Inkomst av näringsverksamhet ska beräknas enligt bokföringsmässiga grunder och periodisering ske enligt god redovisningssed enligt 14 kap. 2 § IL. Pensionssparavdrag utgör privata utgifter för den enskilde näringsidkaren. Om betalningen av pensionsförsäkringspremie eller insättningen på pensionssparkonto tas med i redovisningen får detta inte redovisas som en kostnad utan utgör ett kapitaluttag (BFN R 11 p. 21). Uttaget bör hänföras till den period under vilken det har gjorts. Tillämpat på pensionssparavdragen innebär detta att avdraget bör hänföras till det år när premien/ insättningen har gjorts. Detta synes bli en följd av tillämpningen av bokföringsmässiga grunder. Med hänsyn till hur bestämmelserna tidigare har tillämpats av skattemyndigheterna och innan denna fråga har klarlagts rättsligt gäller följande.

Pensionssparavdrag i form av insättning på pensionssparkonto skall har gjorts senast den 31 december år 2003 för att avdrag ska medges vid 2004 års taxering.

När det gäller avdrag för pensionsförsäkringspremie ska avtal om pensionsförsäkring ha tecknats och kommit försäkringsbolaget tillhanda under beskattningsåret. För avdragsrätt vid 2004 års taxering ska försäkringspremie ha betalats senast den dag när deklarationen ska ha lämnats. Om anstånd med deklaration har lämnats förskjuts betalningstidpunkten i motsvarande mån, dock senast den dag deklarationen inlämnas.

För förnyelsepremier skall kontantprincipen tillämpas. Det är inbetalningen av premierna som konstituerar ett försäkringsavtal mellan parterna, dvs. försäkringsgivare och försäkringstagare.

En premie anses betald den dag betalningen skett i försäkringsbolags kassa eller i post- eller bankkassa. En premie anses också betald den dag gireringsuppdrag belastat aktuellt girokonto eller då check eller annat betalningsmedel inkommit till försäkrings-

bolagets huvudkontor (Sv. Livförs. Bol. Skattenämnd 1986:4). Betalning till försäkringsombud mot kvitto likställs med betalning till huvudkontoret. Däremot torde inte betalning likställas med en inbetalning till klientkonto hos försäkringsmäklare, om denne inte har en teckningsfullmakt för försäkringsgivaren.

Regeringsrätten har i dom 2003-06-23, mål nr 4218-2002, uttryckt uppfattningen att om en inbetalning av pensionsförsäkringspremie sker i bankkassa vid bankgiro den 30 december år 1 och betalningen bokförs hos försäkringsbolaget den 4 januari år 2, anses inbetalningen av premien ha skett under år 1.

23.2 Beräkning av pensionssparavdrag

Beräkning av pensionssparavdrag grundas på den skattskyldiges avdragsgrundande inkomster i sin helhet antingen för beskattningsåret eller det föregående beskattningsåret. Den skattskyldige kan välja den högsta av nu nämnda årsinkomster.

Generell avdragsbegränsningsregel

Pensionsavdraget får inte överstiga summan av de avdragsgrundande inkomsterna.

Prisbasbeloppsregel

En grundregel är att pensionssparavdrag medges med ett halvt prisbasbelopp (59 kap. 5 § IL), vilket vid 2004 års taxering blir 19 300 kronor.

Den generella avdragsbegränsningsregeln medför att avdrag enligt prisbasbeloppsregeln inte kan medges med högre belopp än som motsvarar de avdragsgrundande inkomsterna.

Kompletterande regler

Utöver ett halvt prisbasbelopp medges pensionssparavdrag för följande avdragsgrundande inkomster;

- inkomst av tjänst med 5 % av inkomster överstigande 10 men inte 20 prisbasbelopp,
- inkomst av *anställning*, vari den skattskyldige helt saknar pensionsrätt, med 35 % av inkomst dock högst 10 prisbasbelopp (386 000 kr),
- inkomst av aktiv näringsverksamhet med 35 % av inkomsten dock högst 10 prisbasbelopp (386 000 kr).

Inkomst ombord och skattepliktig dagpenning enligt IL ingår i inkomstslaget tjänst.

Utbetalt avgångsvederlag anses förenat med pensionsrätt p.g.a. tidigare eller nuvarande anställning och berättigar inte till det förhöjda avdraget under andra strecksatsen ovan.

Exempel på avdragsberäkning vid 2003 års taxering

Avdragsutrymme

Avdragsgrundande inkomst, kr	Avdragsutrymme, kr
	Hela inkomsten
– 29 692	19 300 kr ökat med 35 % av in-
29 692 – 1 102 857	komsten, dock maximalt
	avdrag 386 000 kr

Det sammanlagda avdraget för pensionsavgifter och inbetalningar till pensionssparkonto i förvärvskällan och som allmänt avdrag får inte överstiga avdragsutrymmet enligt den generella begränsningsregeln.

Exempel

A har under 2003 arbetat huvudsakligen i sitt jordbruk. Under ett par månader har han emellertid vikarierat på halvtid som lärare och tjänat 40 000 kr (med pensionsrätt i anställningen). I december 2003 betalar han avgift för egen P-försäkringspremie med

- a) 48 100 kr
- b) 40 000 kr
- c) 75 000 kr
- d) 13 000 kr

När A gör bokslutet för räkenskapsåret 2003 kommer han fram till ett överskott i jordbruket på 120 000 kr före avdrag för P-försäkringsavgift, före avsättning för särskild löneskatt och före avsättning för egenavgifter (=avdragsgrundande inkomst av aktiv näringsverksamhet). Avdragsunderlaget i tjänst är 40 000 kr. Det sammanlagda avdragsunderlaget blir alltså 160 000 kr.

a) Avdrag under allmänna avdrag yrkas här med

Prisbasbeloppsregeln	19 300 kr
Kompletteringsregeln tjänst (inkomsten av tjänst < 10 pbb)	<u>0 kr</u>
Summa	19 300 kr

Avdragsutrymme i näringsverksamheten	
Prisbasbeloppsregeln	0 kr
Kompletteringsregeln näringsverksamhet 35 % x 120 000	42 000 kr

A kan således göra avdrag för hela den erlagda pensionsförsäkringspremien 48 100 kronor. Den del som grundas på inkomst av näringsverksamhet ska dras i näringsverksamheten och resterande del dras under allmänna avdrag. A får dock fritt fördela prisbasbeloppet mellan näringsverksamhet och allmänna avdrag.

Om A yrkar att få hela avdraget i näringsverksamheten, beräknas inkomst av näringsverksamhet enligt följande

Avdragsgrundande näringsinkomst	120 000 kr
P-försäkringsavgift	48 100 kr
Avdrag för beräknad SLP-E	
på försäkringsavgiften $48\,100 \times 24,26\%$	<u>11 669 kr</u>
Återstår 60 231 kr	
Avsättning för egenavgifter	
$25\% \times 60\,231$	<u>15 058 kr</u>
Inkomst av näringsverksamhet	45 173 kr

b) Om A betalat 40 000 kronor får han göra avdrag i näringsverksamheten med 40 000 kronor.

c) Om A betalat totalt 75 000 kr får han göra avdrag med 61 300 kr i näringsverksamheten. Återstående 13 700 kr får utnyttjas för avdrag följande beskattningsår; se nedan om avdrag ett senare beskattningsår avsnitt 23.2.3.

d) Om A betalat totalt 13 000 kr får han dra av hela premien i näringsverksamheten.

23.2.1 Avdragsgrundande inkomster

Med avdragsgrundande inkomst avses :

1. Överskott av aktiv näringsverksamhet (netto efter kostnadsavdrag) före;

- avdrag för egen pensionsförsäkringspremie och inbetalning på pensionssparkonto
- avdrag för SLP-E
- avdrag för avsättning för årets egenavgifter

2. Överskott i inkomstslaget tjänst (netto efter kostnadsavdrag) minskat med sådan lån, utdelningar och kapitalvinster som enligt 11 kap. 45 §, 50 kap. 7 § eller 57 kap. ska tas upp i inkomstslaget tjänst. Se HL avsnitt 21.

Således ska alla intäkts- och avdragsposter och avsättningar för räntefördelning, periodiseringsfond och expansionsmedel påver-

ka beräkning av överskott i förvärvskällan, vilket utgör underlag för beräkning av maximalt pensionsavdrag.

23.2.2 Flera näringsverksamheter

Den som har inkomst av aktiv näringsverksamhet i flera näringsverksamheter, t.ex. från handelsbolag och enskild firma samt EEIG, får inte dra av högre belopp än om inkomsterna varit hänförliga till samma verksamhet. Avdraget får fritt fördelas mellan de aktiva näringsverksamheterna på valfritt sätt.

Underskott i näringsverksamhet

Avdraget för pensionsavgifter i inkomstslaget näringsverksamhet kan i vissa fall medföra att underskott uppkommer i näringsverksamheten. Det kan t.ex. inträffa om den skattskyldige har flera aktiva näringsverksamheter och väljer att utnyttja hela avdragsutrymmet i en av dem, vid beräkningen av avdraget med ledning av föregående års inkomst eller om hela prisbasbeloppet dras av i näringsverksamheten.

Något hinder för detta förfarande finns inte, så länge som de erlagda avgifterna ryms inom det belopp som är avdragsgillt både enligt den generella begränsningsregeln och enligt prisbasbeloppsregeln jämte kompletteringsreglerna. Den begränsning av avdraget som finns i bestämmelserna i 59 kap. 17 § IL är nämligen inte tillämpliga på P-försäkringspremier och inbetalning på pensionssparkonto som dras av i förvärvskälla (16 kap. 32 § IL). De sistnämnda bestämmelserna avser pensionsavgifter som dras av som allmänt avdrag. Uppkommer underskott av näringsverksamheten på grund av avdrag för pensionsavgifter ska det behandlas enligt de vanliga reglerna för underskott i näringsverksamhet. Det är alltså avdragsgillt nästa beskattningsår i samma näringsverksamhet. Underskottsrullningen fortsätter till dess att full kvittning uppnås eller tills dess att verksamheten upphör.

23.2.3 Avdrag ett senare beskattningsår

I den mån den erlagda P-försäkringspremien respektive inbetalningen på pensionssparkonto inte ryms inom det avdragsgilla beloppet finns möjlighet att förskjuta avdraget ett år. Bestämmelserna om detta finns 59 kap. 7 § IL och reglerar både när avdrag görs i näringsverksamheten och som allmänt avdrag.

Bestämmelserna innebär att pensionsavgifter eller del därav, som inte ryms inom avdragsgillt belopp, får utnyttjas vid taxeringen för närmast följande beskattningsår. Vid den taxeringen ska emellertid avdrag i första hand medges för sådana pensionsavgifter som avser det beskattningsåret. Endast om avdragsutrymme finns kvar därefter får föregående års outnyttjade avgifter dras av.

23.3 Dispens

Om det finns särskilda skäl kan SKV efter ansökan besluta att högre avdrag ska medges än som följer av de vanliga reglerna (59 kap. 8 § IL).

Inkomst av tjänst

Skattskyldiga som har avdragsgrundande inkomst i inkomstslaget tjänst och i huvudsak saknar pensionsrätt i *anställning*, dvs. har endast mindre inkomst med pensionsrätt, eller har fått ersättning i samband med anställningens upphörande och som inte har ett betryggande pensionsskydd, kan genom dispens få SKV:s medgivande för pensionsavdrag motsvarande 35 % av inkomsten, dock högst 10 prisbasbelopp (59 kap. 5 § st. 3 IL). Jfr avsnitt 23.2 ovan.

23.3.1 Näringsverksamhet som upphör

Skattskyldiga, som har bedrivit näringsverksamhet direkt eller indirekt och som har upphört med driften av denna och som inte har skaffat sig ett betryggande pensionsskydd under verksamhetstiden, kan av SKV få dispens för förhöjt pensionsavdrag (59 kap. 10 § IL).

Den bedrivna verksamheten ska enligt RSV:s dispenspraxis utgöra den skattskyldiges huvudsakliga förvärvskälla för att dispens ska komma i fråga.

Med avdragsgrundande inkomster avses här:

- överskott av aktiv näringsverksamhet,
- överskott av passiv näringsverksamhet,
- inkomst av kapital i form av kapitalvinster vid avyttring av näringsverksamhet minskade med motsvarande kapitalförluster och
- sådana utdelningar och kapitalvinster som enligt 50 kap. 7 § eller 57 kap. ska tas upp i inkomstslaget tjänst.

Avdraget beräknas med beaktande av det antal år den skattskyldige bedrivit näringsverksamheten, dock högst 10 år. Avdraget är maximerat till tio prisbasbelopp för varje år som driften pågått och prisbasbeloppet bestäms det år verksamheten upphörde.

Utgångspunkten när det gäller att bestämma pensionsnivån och pensionssparavdraget är förmåner jämförliga med ITP-planens förmåner och avser en livsvarig pension från 65 år.

Observera att avdragsbestämmelserna i 28 kap. IL avseende huvud- och kompletteringsregeln inte är tillämpliga vid dispens-

prövningen enligt 59 kap. 8 § IL.

Från det framräknade pensionssparavdraget ska tidigare tryggnade av pensionsförmåner avräknas.

Det framräknade avdraget får inte överstiga summan för beskattningsåret av vinst vid avyttring av näringsverksamheten och den avdragsgrundande inkomsten beräknad enligt 59 kap. 4 § IL.

Dispens innebär att SKV kan medge pensionssparavdrag med ett högre belopp än vad som följer av 59 kap. 3-7 §§ IL. Detta innebär att någon kombination av huvudregeln för beräkning av pensionssparavdrag enligt 59 kap. 4 § IL och avdrag enligt dispensregeln enligt 59 kap. 8 § inte får göras.

En redogörelse för den praxis som tillämpas i dispensärenden finns i SN 1982 nr 4 s. 188-201 och avser dåvarande Rättsnämndens praxis.

SKV:s beslut kan överklagas till LR.

23.3.2 Dödsbon

Ett dödsbo, efter den som bedrivit näringsverksamhet, kan enligt 58 kap. 9 § IL söka dispens hos SKV för att få teckna en pensionsförsäkring till förmån för efterlevande, som saknar tillfredsställande pensionsskydd. Vid medgivande av sådan dispens ska SKV också besluta om med vilket belopp pensionssparavdrag högst kan medges. Beräkning av högsta avdrag sker enligt 59 kap. 10 och 11 §§ IL.

23.4 Avdrag i näringsverksamhet eller allmänt avdrag

Huvudregel

Pensionssparavdrag som grundar sig på överskott av näringsverksamhet eller inkomst av kapital ska göras i inkomstslaget näringsverksamhet och annat pensionsavdrag ska göras som allmänt avdrag.

Fördelning av prisbasbeloppsavdraget

Om den skattskyldige ska göra pensionssparavdrag både i näringsverksamhet och som allmänt avdrag får han fritt fördela det halva prisbasbeloppsavdraget mellan näringsverksamhet och allmänna avdrag.

Om endast inkomst av näringsverksamhet föreligger torde med hänsyn till utformningen av 59 kap. 14 § IL någon valfrihet att fördela det halva prisbasbeloppet inte finnas.

Avyttring av fåmansföretag och fåmanshandelsbolag

Pensionssparavdrag som medges efter dispens p.g.a. att fåmansföretag avyttras ska i första hand göras som allmänt avdrag. Avdraget är maximerat, dels till den del av kapitalvinsten som ska redovisas i inkomstslaget tjänst och dels till överskottet i inkomstslaget tjänst. Återstående pensionssparavdrag ska dras av under inkomstslaget kapital.

Pensionssparavdrag som medges efter dispens p.g.a. att fåmanshandelsbolag avyttras ska alltid göras i inkomstslaget kapital.

Bosättningskrav

23.5 Avdrag för begränsat skattskyldiga

Pensionsförsäkringsavgift och inbetalning på pensionssparkonto är avdragsgill endast i den mån den belöper på tid under vilken den skattskyldige varit bosatt i riket (obegränsad skattskyldig). Detta gäller även om själva betalningen har gjorts då den skattskyldige var bosatt utomlands. Denna regel gäller både för avdrag i näringsverksamhet och för allmänt avdrag. Bestämmelserna gäller dock inte i de fall avdrag för pensionsavgifter görs i inkomstslaget kapital.

23.6 Begränsning av pensionssparavdrag som allmänt avdrag

Pensionssparavdrag som görs som allmänt avdrag får inte överstiga skillnaden mellan

- summan av överskott i inkomstslaget tjänst och näringsverksamhet, och
- övriga andra allmänna avdrag

Belopp som inte kan utnyttjas under beskattningsåret, trots att detta ryms inom avdragsutrymmet, får enligt 59 kap. 17 § IL dras av senare beskattningsår, dock senast vid taxeringen för sjätte beskattningsåret efter det då betalningen gjordes.

Vid sådant utnyttjande av tidigare års avdrag ska vid det aktuella beskattningsåret årets pensionssparavdrag dras av i första hand.